

ז שם וחס ח'ה"ש
בשם רבנו חם הכהן ג
דפוסים

תוף שלשים לפסח. (יז) * ויש מקמירין אם (י) [ז] נראה מבחוץ (תה"ד סימן קיז ופסקיו סימן קטט ומהר"י): ד' דבר (יח) שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כלל, או שאינו מאכל (כ) כל אדם כגון התרינג"ה וכיוצא בו, (כא) אף-על-פי שמתר לקימו אסור לאכלו עד אחר הפסח; ואף-על-פי שאין בו חמץ חמץ אלא בל-שהוא (כב) הרי זה (ח) אסור לאכלו: הגה ורקמן סימן תמו סעיף ד בהג"ה ויבאר (כג) דיש חולקים ומהיררים אם (ט) נתבטל קדם הפסח, והכי קמא לן: ה' השכר שעושים מחטים ושעורים, (כד) חביבים (י) לבצרו, וכן (כה) אם העמיד גבינות (יב) [יא] (כו) בחלא משכר שעורים או חטים, (כז) חביב לבצרו:

באר היטב

(י) נראה מבחוץ. ולא נעשית קדם ל' יום. וט"ו כתב שהבצק יהא דק שלא יהא ממשות כלל כשיתבטל, ואז אפלו אם נראה מבחוץ לית לן בה. ואם יש מה שבחולון פחות מבחית, א"צ לבצר בכל ענין, כמ"ש סי"ח, מ"א. והתחמיר לטוחו מבחוץ בטט, תע"ב: (ח) אסור לאכלו. ויבאר בהנאה ונלא גרע מפת שעפשה, מ"א: (ט) נתבטל. וט"ו כתב דאפלו להשיג חולקים יש לאסור באכילה בזה, דשמן חמץ מעמידו דלא מהני בטול קדם פסח, ע"ש. והח"י חולק עליו ומהיר אפלו באכילה, ע"ש (עין ח"י תמו"ו ס"ק יד דמסקי בצ"ע):

(י) לבצרו. ואית בה ברת ובל נראה [אם אית בה פזית בכדי א"פ], ואם נתערב בדבר אחר אסור כמו שאר תערובות חמץ, מהר"ל סימן צו: (יב) בחלא.

משנה בוררה

בתוף שלשים בחלב-חשה, אלא בשאר מינים שאינם מתמשה מיני דגן: (יז) ויש מקמירין וכו'. דסבירא להו דבשכר מבחוץ (לא) מקרי צורת חמץ עומדת עינין אף שנתבטל, ואין התר לדידהו לענין דבוק גירות בחמץ אלא באפן שאין נראה מבחוץ ממשות חמץ. ובדבוק הגירות בחולון (ג) צריך לדידהו לעשות הבצק בלילתו בזה מאד, ויכניס כל הבצק בין הדבקים, שלא יהיה מבצק לחין כלל. מיהו, אם נעשו קדם שלשים יום, לכלל עלמא אין לחש אף שגוראה מבחוץ, (ג) מפני שבגדא קבר נתקשו ומאסי, ודמין לפת שנתעפש עד שנספסל מאכילת כלב, (לד) וכן אם כל הדבוק של חמץ בכר היה פחות מבחית, אף בחוף שלשים יום אין צריך לבצר לכלי עלמא, (לז) ד' (יח) שנתערב בזה, רוצה לומר קדם הפסח, ואפלו הכי אסור לאכלו, דחומר ונעור בפסח: (יט) חמץ. הינו (לה) חמץ מעליא, וכן על-ידי שנתערב אינו ראוי למאכל, (לו) דאי היה חמץ נקשה קדם שנתערב, מפר (לו) להרבה אחרונים לאכל, ואפלו בשנתערב תוף הפסח: (כ) כל אדם. רק לחולים: (כא) אף-על-פי שמתר לקימו אסור לאכלו. ואף שאינו ראוי לאכילה, (כב) הרי זה אסור לאכלו. ומכל מקום בהנאה מותר בשעפשה התערובות קדם פסח, וכתב בפת שעפשה, לעיל בסעיף ב. וילענין רפואה, עין בסימן חסו שם באחרונים: (כג) דיש חולקים ומהיררים וכו'. סבירא להו, דכיון ששכר נתבטל קדם פסח לא אמרינן דחומר ונעור; אף מה שפסיק' והכי קמא לן' הוא פלא, דהרי הוא כתב שם דהמנהג להקל בזה ולומר ששכר נתבטל הוא רק דווקא בשנתערב לח בלח ולא בשנתערב יבש ביבש? אחר-כך מצאתי ששכר התערור בזה הקמיר-משה: (כד) חביבים לבצרו. ועובר משהו בל נראה אם לא בצרו; וגם יש בו ברת בשתייתו (לו) אם איבא פזית בכדי אכילת פנס, ואפלו אי לית בה שיעור זה, על-כל-פנים (לח) טעם חמץ יש בו, וקמא לן: טעם שער - דאורייתא. אם נתערב השכר (לט) בדבר אחר, אוהו התערובות אסור בפסח. ועין בפרי-מגדים מה שכתב בזה: (כה) אם העמיד. אפלו יש בהגבינות ששים נגד החלא לא בטיל החלא, דבקר המעמיד אפלו באכל לא בטיל; (מו) ואל עוד, שכל דבר המעמיד הרי הוא חשבו כאלו הוא בעין ממש. (מא) וליפרכ מירבש [שקורין מע"ד] שהחמץ בשמרי דבש שבטל כל השנה, ודבש הראשון שבטל היה מחמץ שמרי שכו, וזה שבטל צתה רביעי או חמישי, וכן לעולם, (מב) חביב לבצרו אפלו מירבש האחרון, שכל אחד מהן, על-ידי המעמיד נעשה פלו חמץ, (מג) ויבנה אין להקל לשותות אפלו ביום-טוב אחרון של פסח, רק באותו מע"ד שאין בו חשש זה רק שנתבטל בכל-יחמץ, יש מקלין ביום-טוב אחרון לשותות מטעם דסתם פלים אינן בגי'ומן, (מד) ואין במקומות שמבטלין המע"ד בכל השנה בירות שמבטלין בו יין שרף, דהרי דבר חרף וחסך ונותנין טעם לשבת במע"ד פידוע, לא מהני מה שאינו בן-ימו. ועין סימן תמו סעיף ה בהג"ה ובמשנה בוררה. (מז) וכל זה כשמע"ד הראשון (הוא עמד) [העמד] בשמרי שכו לבד [וכן מירבש השני בשמרי מירבש הראשון בלבד, וכן פלס], אבל אם בשמרי שכו בלבד (מה) לא היה די להעמידו, ונצרכו בו גם דבר אחר המעמיד שאינו חמץ ובהצטרפותם העמד, הרי הוא מותר אף בשתייה בפסח אם יש בו ששים כנגד שמרי השכו, דכל זה וזה גורם (פרוש, אסור והתר) להעמיד הרי זה מותר אם אין בכח האסור בלבד להעמידו, כמו שנתבאר ביוה"ד"ע סימן פז: (כו) בחלא וכו'. או ביין-שרף הנעשה מתבואה שהעמידה בשמרי שכו. אם העמיד הגבינה על-ידי קבה והיא נכבש תחלה בכל-יחמץ מזה לעת, אסור לאכלה ומותר להשהותה [רדב"ן]. ועין (מו) באחרונים שמצדדים, דאם העמד קדם פסח, אין לאסור רק אם לא היה בגבינה ששים נגד העמד, (מז) ובפסח דאסורו במשהו, אסור בכל פוגי: (כז) חביב לבצרו. בקרב-פסח. (מז) וכן אם שפכו בו הגבינות, אחר שנגעשו בכר, יין-שרף כדי לתקנם, חביב לבצרו:

שער הציור

(לא) מגן-אברנים: (לג) שם, תרומת-הדשן, וסמך שם דהתחמיר לטוח בטיט פבוא עליו ברכה: (לד) הגרז' בבאור דברי המגן-אברנים, עין שם; ועין במקור-חיים מה שכתב בענין זה: (לה) מגן-אברנים: (לו) מגן-אברנים לקמן בסימן תמו סעיף קטן ה והנה' שלוש ותק"ו ותי'אדם. וט"ו בשם מהר"א חולק על זה בסוף סימן תמו: (לז) הרא"ש: (לח) מגן-אברנים: (לט) מגן-אברנים בשם מהר"ל: (מ) מגן-אברנים בשם הרמב"ן (ס) ויש"א: (מא) מגן-אברנים ויש"א: (מב) ועין בשערי-חשובה שאם עבר ולא מכרו יש להחירו בהנאה אף לדעת השכות"ק שבחמיר בזה, ויש לסמוך על זה, עין במקור-חיים: (מג) ט"ו ויש"א: (מד) מגן-אברנים ויש"א: (מס) דאם יש בו די, אף שצפצפו לו עוד מעמיד לא הרי דבר זה בכלל זה וזה גורם' וט"ו ויש"א שם ביריד: (מו) מתחת-השקל ותרומת-הדשן: (מז) אחרונים בשם נחלת-שבעה:

תרגום: 1 תמר. (א) עין בשערי-חשובה סעיף קטן יא.

מילואים

הלכות פסח סימן תמב

המשך מעמוד קודם

גורם, שכן כוחם של שמרי הדבש להחמיץ בא גם הוא משמרי השכר [נראה מקור חיים ביאורים ס"ק ו].

[משנ"ב שם]

מטעם דקתם קלים אינן כגדילין⁽⁴⁶⁾.

46) וכפי שכתב הרמ"א לקמן (סי' תמו ס"ה) שאף על פי שבפסח עצמו אין לאכול דבר שנתבשל בכלי חמץ שספק אם היה 'בן יומי', ואין אומרים את הכלל ש'סתם כלי אינו בן יומי' [נראה משנ"ב שם (ס"ק נח)]. והיינו שנתבשל קודם פסח, שאם התבשל בפסח עצמו אסור לאוכלו גם אם ידוע שהכלי לא היה בן יומי, וכפי שפסק הרמ"א שם (ס"י), מ"מ ביום טוב שני מותר לאוכלו. ובטעם הדבר ביאר המשנ"ב שם (ס"ק טא), שהואיל ויום טוב שני הוא מדרבנן, לא החמירו בו, ודינים בו סתם כלים כאינם 'בני יומם' כבשאר איסורים. [אבל בפסח עצמו החמירו בזה יותר מבשאר איסורים משום 'חומרא דחמץ'].

[משנ"ב ס"ק כו]

רק אם לא הנה כגדינה ששים נגד הקבה⁽⁴⁷⁾.

47) ואף שהקבה מעמידה את הגבינה ובדבר המעמיד לא נאמר ביטול בשישים, ואם כן גם אם היה בגבינה יותר משישים לא היה לה להתבטל, ביארו המחצ"ש (ס"ק ט) והפמ"ג (א"א ס"ק ט) שהואיל והקבה עצמה היא גזירתם את ההעמדה ולא החמץ הבלוע בתוכה, לפיכך אין לחמץ דין מעמיד.

על פי מה שכתב המשנ"ב לקמן (סי' תמו ס"ק לג) בשם כמה אחרונים, שאף לדעת הסוברים שיבש בביש חזר וניער, אין זה אלא באופן שבישלו או אפו את התערובת בפסח, שבאופן זה החמץ נתן טעם בשאר התערובת בפסח, ובפסח הרי חמץ אסור במשהו, אבל ללא בישול או אפיה אין איסור לאכול את התערובת, שכן כבר קודם הפסח התבטל החמץ. על פי זה ביאר החו"א, שמה שכתב הרמ"א כאן שאם נתבטל החמץ קודם הפסח הרי הוא בטל ואינו חוזר וניער, דיינו אף בתערובת יבש בביש, וכגון שלא בישלו או אפו אותו.

[משנ"ב ס"ק כד]

נעין כפרי-מגדים מה שפכת בנה⁽⁴⁴⁾.

44) שם (א"א ס"ק ח) כתב, שמשמע מדברי המהרי"ל [שהוא המקור לדברי המשנ"ב] שהשכר אסור בפסח אפילו באופן שהוא פחות משישים מהדבר שהוא התערב בו, והקשה הפמ"ג הרי הרמ"א כתב לקמן (סי' תמו ס"ד) שבתערובת לח בלח אין אומרים 'חוזר וניער'.

[משנ"ב ס"ק כה]

שקל אקד מקן, על-ידי הפעמיד נעשה כלו חמץ⁽⁴⁵⁾.

45) ואף על פי ששמרי השכר שנותרו בתערובת השלישית או הרביעית אין בכוחם להחמיץ לבדם, וההחמצה נגרמת גם על ידי שמרי הדבש שנצרו, כתב הערוך השלחן (סכ"ג) שמי"א אין להתיר משום 'זה וזה

הלכות פסח סימן תמג

המשך מעמוד יח

איסור לטלטלה. וראה דעת תורה (בהערה), שבאופן זה שיש לו די מצות וקטנים מצוים הם ואפילו שלא בביתו, לכאורה יש להתיר לטלטל את המצה. [נראה כף החיים סי' שח ס"ק מב].

9) ולענין מצות שאפו אותן במפורש בכונה שלא לשם מצוה, האם מותר לאוכלן בערב פסח, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' תעא ס"ק יא). ומי שאין לו חמץ ולא מצה ששרה לצורך הסעודה השניה, אלא רק מצה, כתב החת"ס (ד"י להל' פסח, בסוף ח' לפסחים - מובא בהלכות חג בחג פסח פכ"ז אות לו) שיקיים את הסעודה במצה, משום שמצות סעודת שבת היא מדאורייתא ודוחה את איסור אכילת מצה בערב פסח שאינו אלא מדרבנן [אבל אין להתיר משום זה גם לאכול מצה לסעודה שלישית, שהרי מחלוקת היא אם צריך לעשותה דוקא בפת, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' רצא ס"ה)].

[משנ"ב ס"ק ז]

כדי שיאכל מצה לתאבון⁽¹⁰⁾.

10) ומטעם זה, כתב הגרי"ח זוננפלד (סדר ערב פסח שחל בשבת אות ו) שחצי שעה אחר חצות היום מתפללים מנחה בכל בתי הכנסת, ואין מתאחרים יותר מזה, כדי למהר לאכול סעודה שלישית קודם סוף השעה התשיעית.

מצטרף ללחם משנה, ביאר הגרי"ן קרליץ (חוט שני שבת ח"ד קובץ ענינים עמ' שסט) שאף על פי שמצה אסורה באכילה בערב פסח, מ"מ יש בזה חשיבות לסעודה במה שמונח לפניו עוד לחם.

ולטלטל את מצת המצה בשבת זו, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק א) שאסור, משום שבערב פסח אסורה היא באכילה מדרבנן, וכן מקפידים עליה שלא להאכילה לעשות או לתת אותה לנכרי, ולכן נחשבת למוקצה. ומי"א בשבתות שלפני כן, כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה מהדירק סי' י' ד"ע 4) שגם לדעת הפמ"ג מותר לטלטל את מצת המצה, כיון שעומדת היא לאכילה אף שמקפיד עליה שלא לאוכלה [ויש לדמותה לבגד המיוחד ליום טוב, שאף שמקפיד שלא ללבושו בשבת, מ"מ אינו מוקצה מחמת זה], ואף בשבת זו לא נאסרת בטלטול אלא מהזכור. מאידך, הדעת תורה כתב (ד"ה גס), שכיון שהיתה ראויה לאכילה בבין השמשות [ואף הנהגים איסור באכילת מצה מראש חודש ניסן הרי אינו אלא חומרא], שוב אינה נאסרת בטלטול, כיון שאין מוקצה לחצי שבת.

ואם יש בביתו קטן שאינו ידוע לספר ביציאת מצרים [ולכן מותר להאכילו מצת מצוה], יש לו די מצות מצה לצורך הלילה גם אם יאכיל מצה לקטן, כתב בשו"ת שואל ומשיב (תניא ח"ב סי' עז) שאין

הלכות פסח סימן תמד

המשך מעמוד 36

[ובלבד שלא יסחוט את שערות המברשת]. ולענין השימוש במברשת שיניים בשאר שבתות השנה, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' שכו ס"ק י). ולגבי הגעלת שיניים ותתבות לאחר סעודת שחרית בשבת זו [ולגבי הנדון אם הגעלת היא מעיקר הדין ראה מה שכתבנו לקמן (סי' תנא

קרליץ (חוט שני פסח פט"ו ס"ק ד) שאם אינו פסיק רישא שיצא דם, מותר להשתמש במברשת שיניים יבשה כדי להסירם [אמנם אם היא רטובה יש אופנים שאסור משום סוחט]. והוסיף, שאם לאחר מכן נשארו במברשת פיזורים, מותר לשטוף אותה או לנערה כדי שיפלו

הַלְכוּת פֶּסַח סִימָן תמב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כז]

יֵשׁ לְהַמְרִיךְ בַּמָּקוֹם הַפֶּסֶד מִרְבָּה בְּהֶנְאָה⁽⁴⁸⁾ עַל־יְדֵי הַשְּׁלֶכֶת הַנָּאֵת הַמַּעֲמִיד לְיָם־הַיָּם⁽⁴⁹⁾.

(48) אולם לעיל (ס"ק א) כתב שכשהאיסור להשהות את החמץ הוא רק מדרבנן, הוא מותר באכילה לאחר הפסח, וראה מה שכתבנו שם.

(49) אולם בסתם תערובת חמץ [שאינו 'מעמיד'] שעבר עליה הפסח, כתב לקמן (סי' תמוז ס"ק קו) שאף שלא במקום הפסד מרובה יכול להשליך את הנאת האיסור לים המלח וליהנות ממנה.

[משנ"ב ס"ק כח]

אֵלֹא יֵשׁ לְזֶה סֶמֶךְ מִן הִירִדְשֶׁלֶם⁽⁵⁰⁾.

(50) מדברים אלו הוכיח הגר"נ קרליץ (חוט שני פסח ס"ק י עמ' טו) שמנהג ישראל הוא רק מנהג שיש לו סמך ומקור, אבל מה שסתם נהגו להחמיר, אינו בכלל מנהג ישראל.

[משנ"ב ס"ק לג]

דָּאֵז הַקְּלִי מְצָרְפוֹ⁽⁵¹⁾.

(51) וכמה כלים שבכל אחד מהם דבוק פחות מכזית שמונחים זה בתוך זה, הסתפק הגר"נ קרליץ (חוט שני פסח פ"ג עמ' עג) אם מצטרפים הם לכזית. עוד הסתפק הגר"נ קרליץ (שם), כאשר אינם מונחים זה בתוך זה אלא זה אצל זה בכלי גדול או במקור או בארון, אם מצטרפים הם לכזית. אולם אם הארון מחובר לרצפה, דעת הגר"נ קרליץ (שם) שהרי הוא כקרקע, ודאי שאין הוא מצרפם.

[משנ"ב שם]

אֵקָל כְּשֶׁלֹא נִשְׁאָר בֵּין הַכֹּל כְּזֵית אֵין צָרִיךְ לְבַעֲרֹ וְאִפְלוּ אֵין עֲשׂוֹי לְחֶזֶק⁽⁵²⁾.

(52) ובטעם הדבר שלדעה זו אין איסור להשהות חצי זית חמץ מדין 'חצי שיעור', כתב בשו"ת חכם צבי (סי' פו) שרק באיסורי אכילה נאמר שחצי שיעור אסור מן התורה, שכן דין 'חצי שיעור' נלמד מהכתוב 'כל חלב' [ראה יומא עא, א] האמור באיסור אכילה, אבל בשאר איסורים לא נאמר דין זה. אולם הביה"ל לעיל (סי' שמ ס"א ד"ה על) כתב שדבריו דחוקים. [עוד בענין זה ראה דגול מרובה על המג"א ס"ק י].

טעם אחר כתב בשו"ת חכם צבי (שם), שלא אמר חצי שיעור אסור מן התורה אלא כשעושה מעשה בחצי שיעור, כגון שאוכל חצי שיעור של מאכלות אסורות, שעל ידי המעשה הרי הוא נותן חשיבות לחצי השיעור, אבל כשהאיסור הוא בשב ואל תעשה, כגון 'בל יראה' ו'בל ימצא' שמוציא חמץ ואינו מבערו, אין איסור ב'חצי שיעור'.

וטעם אחר כתב בשו"ת שאגת אריה (סי' פא), שמבואר בגמרא (יומא עד, א) שהטעם שחצי שיעור אסור הוא משום ש'חזי לאצטרופי', כלומר שחצי השיעור הראשון יכול להצטרף עם עוד חצי שיעור, ודבר זה אפשרי רק באיסור אכילה, שאם יאכל בתוך כדי אכילת פרס עוד 'חצי שיעור' יצטרף הכל לאכילה אחת, ויתחייב אף על אכילת 'חצי שיעור' הראשון, אבל ב'בל יראה', גם אם ישלים לאחר זמן לשיעור כזית, לא יעבור על כך שהשהה את החצי זית חמץ הראשון, אלא מכאן ולהבא יעבור על כך שיש ברשותו שיעור כזית.

[טעמים נוספים מדרש לא יהיה 'חצי שיעור' אסור באיסור 'בל יראה', ראה: פני יהושע (ביצה ז, ב) וברוך טעם (דין אי עשה דקום עשה דחי עשה דשב ואל תעשה פ"א ד"ה ונ"ל דבאמת), ומנחת חינוך (מצוה יט אות ה)].

אכן, החזו"א כתב (ארי"ח סי' קטז ס"ק יג ד"ה שו"ע ד"ה במ"ב) שאף לדעה זו יש איסור להשהות חצי זית חמץ מדין 'חצי שיעור', והטעם שאין חיוב לבער חצי זית בצק הדבוק בעריבה אפילו כשאנו עשוי לחזק, שכיון שהוא דבוק בעריבה אין דעת אדם עליו, והרי הוא בטל, וכעין זה כתב הפמ"ג (א"א ס"ק י).

[משנ"ב שם]

אֵכָן בְּאֵמַת יֵשׁ מְחַלְקֶת בֵּין הַפּוֹסְקִים בְּהֶנְאָה⁽⁵³⁾.

(53) ובשעה"צ לקמן (סי' תנט ס"ק מח) סתם כדעת המקילים.

[משנ"ב שם]

דְּרֵעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּאִפְלוּ פְּחוֹת מְכַזִּית צָרִיךְ בְּעוֹר⁽⁵⁴⁾.

(54) ונחלקו האחרונים אם לדעה זו החיוב לבער הוא מדאורייתא, בשו"ת חכם צבי (סי' פו) כתב שהוא מדאורייתא כשאר 'חצי שיעור' שאסור מן התורה, וכן דעת החזו"א (ארי"ח סי' קטז ס"ק יג). מאידך, השו"ע הרב (סכ"ח ובק"א ס"ק טז בהג"ה הראשונה) כתב שהוא מדרבנן, גזירה שמא יבוא לאוכלו, וכתב (ק"א ס"ק יז) שכן נראה מדרבי המג"א (סי' תמוז ס"ק יד) והחזק יעקב (שם ס"ק טו) [ראה ט"ז ס"ק ה].

[משנ"ב ס"ק לד]

דְּהִיָּה הַחוּט עָב, וְעַל־כֵּן הוּא מְצָרְפוֹ⁽⁵⁵⁾.

(55) ואפילו אם חוט הבצק יבש, ואם יטלו אותו ויפרך ולא ינטלו עמו חצאי הזיתים, כתב לקמן (סי' תמוז ס"ק עו) שאם חצאי הזיתים היו ניטלים עמו אילו היה לח, הרי הוא מצרפם גם כשהוא יבש. מאידך, החזו"א (ארי"ח סי' קכב ס"ק ח) כתב שבאופן זה אינו מצרפם.

[illegible]

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

עבש"ט. עין ב'שח"ט פנים מאירות סימן קו ששמה על המג"א כס"ט ט' בשם הראב"ן
(ב'פ"מ ובש"י העתיקו רמב"ן). והוא ט"ס) דאפלו הרשב"ה ממשיך להו' שחמ"פ שבו
שחמ"פ אסור, שחמ"ד סימן קרב ודבר קטן שיש, וכן כ' ה"א להחליט לכו' שחמ"ד
בפמ"א סימן ק"ה ג'כ על דבר המג"א ע"ש, ולכן כ' ה"א להחליט לכו' שחמ"ד
באסור חודש, (אך לא מלאני לבי להחיות לשמות) בפסח, אבל להשוותו נראה דמשה.
ובש"י סימן ט' דהו' זה, שלא תקול אלא בפת וקלב שקלם תקולו אסוריהו
משמא"כ אסור מן חמדי, ולכן כ' להמיר ארבע בשהיה, אך אם עבר וקשה לו להחליט
להתנהא אחר הפסח בצורך השעש שעברו מקצת פוסקים דעכ"ש שכל מכלול סי' להחליט

של שְׁהָאָרְיָא וְהַלְלָה דְּבִישׁ מְקֻלָּן לְשִׁלוֹת בִּירִישׁ אֶחָדוֹן שֶׁל
לְעֵלֶל בִּירִישׁ אֶחָדוֹן; וְנֹאדָה מְשִׁיבֵם דְּבִישׁ סָפֵק אִם הֵיחָךְ בְּרִינְיוֹ
לְעֵלֶל בִּירִישׁ אֶחָדוֹן אֶמְרָן אֶפְלֵי בִסְמֵן, חֲסֵם לֵב אִינוֹ בִּישׁ, אֲכָל אִם
כָּל הַשָּׁנָה בְּיָרוּת שְׁעוּשִׁין בּוֹ יִישׁ דְּהֵרֵי דְבִר מְרִיר וְזִמָּן גִּישׁ לִשְׁכָּה
וְרָחַק מִזֶּה אֶפְלֵי בִירִישׁ אֶחָדוֹן, וְכִישׁ מִלְחָה תַּעֲבִיד גִּישׁ – בִּישׁ טוֹב אֶחָדוֹן.
כִּסּוּס מִשְׁתַּשְׁמֵל עַל שֶׁלֶק, עִישׁ, לְדַעֲמָה אֶחָדוֹן עִישׁ. בְּיָרוּת שְׁהָאָרְיָא בְּקִבְּהָ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אָר-על-גב דאָיכא פלגי ויחי טובא בשטח כל הערבה, בינן דאָינן
במקום אחד (נ) בטל כל אחד במעוטו לגבי הכל: (לג) וְאִם
לֹא חֵיב לְבַעַר. וְדוּקא פֿשִׁישׁ בֵּין הַכֹּל בְּרִית דָּאז הַכִּל מִצְרָפִין⁵¹,
אָבֵל קִשְׁלָא וְשָׂאָר בֵּין הַכֹּל בְּרִית אֵין צָרִיד לְבַעַר וְאִפְלוּ אֵין
עָשׂוּי לְחֻמָּה⁵², וְכִדְמוּבָה בִּסְעִיר יא. (ט) אָבֵן בְּאֻמַּת יֵשׁ מִחֻלָּקַת בֵּין
הַפּוֹסְקִים בְּהֵי⁵³, דְּרַעַת הֶרְבֵּה פּוֹסְקִים דִּאִפְלוּ פְחוֹת מִפְּחוֹת צָרִיד
בְּעוּרָה⁵⁴: וְדוּקא בִּשְׂרָאֵי לֹא־כִיִּלָּה קֶצֶת, אָבֵל אִם הִנֵּה מִשְׁנֵף קֶצֶת
וּפְחוֹת מִפְּחוֹת אֵין צָרִיד לְבַעַר לְכָל עֲלָמָא: ח (לד) כֹּל שְׂאֵלֹ
יִטַּל הַחוּט וְכוּ'. דִּהִיָּה הַחוּט עָב, וְעַל-פִּן הוּא מִצְרָפִין⁵⁵ וְהִי
(ט) בְּרִית בְּמָקוֹם אֶחָד, וְלָכֵן אֵינוֹ מוֹעִיל אִפְלוּ (מ) הִנֵּה עָשׂוּי
לְחֻמָּה: (לה) אֵינוֹ צָרִיד לְבַעַר. וְדוּקא (נט) בִּשְׂהִי בְּמָקוֹם
לְחֻמָּה וְעָשׂוּי מִזִּמְן הַעֲרֵבָה, דָּא לֹא הִכִּי הַכִּל מִצְרָפִין, וְכִנִּיל:
(לו) שְׂפַעְעִמִּים מִקְּבִין אוֹתָם. בְּעַת שֶׁמְכַבֵּד הַבֵּית, (ס) וְהִי
בְּמָקוֹם אֶחָד: (לז) דְּבוּקִים וְכוּ'. רוֹצֵה לוֹמֵר, (סא) בְּגִמּוֹת
פֿשִׁישׁ בֵּתָן, בְּדִי לְהַשְׁוּתָן, וְהִי כְמוֹ עָשׂוּי לְחֻמָּה, דִּמְבַּאָר לְעִיל
בְּמָקוֹם אֶחָד, דְּבוּקָה אֵינוֹ חֵיב לְבַעַר אֶלֶּא-אִם-כֵּן: ש בְּרִית בְּמָקוֹם
אֶחָד. (סג) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דִּאִפְלוּ אֵין דְּבוּקִים אֵין צָרִיד לְבַעַר,
כִּיִּין דִּהִי פְחוֹת מִפְּחוֹת כֹּל אֶחָד וְאֶחָד בְּמָקוֹמוֹ, וְלֹא חִשְׁבִּין

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

(מח) לדעת רב פוסקים: (נט) חק־יצבק ומקור־חיים וחי־אדם: (ס) מִרְהֵם לופְקִינן וְאֵלֵיהּ רַבָּה: (נח) חק־יצבק ומקור־חיים: (נז) ומִכָּל מְקוֹם רָאִיָּה גְמוּרָה לִיכָא, דְּהֵמָּס כְּשֶׁשָׁח עַל הַכְּהֵל כְּעֵין שִׁשְׁחִין בְּטִיט דִּכְוֹל לְהַתְקַבֵּץ כְּפִזָּת בְּמִקְוֶם אַחֵד, אֲבָל לֹא בְּגִינְיָה מְעֻשָּׂת [בִּיח]. וְהַעֲנִין, דִּישְׁנָאֵל קְדוּשִׁים הֵם וְהֵגֶה לְהַתְקַבֵּץ אֶפְלוּ בְּמִשְׁחָה: (נג) רש"י: (נד) הִנָּאל דְּעָה וְזוּ הִיא דַּעַת הַר"ר וְהַמְבָּרֵם דְּפִסְקֵי כְּלִשְׁנָא בְּהִרְגָא דְּרַב חֲזוּדָה אֲמַר שְׂמֹאֵל, וְלֹא כְּסִידָא לְהוּ כְּאַפְרִי מְחֻמָּק בֵּין מְקוֹל לִישָׁה לְשָׁאֵל בְּמִקְוֶם לִישָׁה, עַץ כְּפִי־יוֹסֵף וְבֹארוּ הַגָּר' (נח) אִין שְׁנָן לִימֵר שֶׁהִשְׁכַּל מְצָרָה, בֵּינָן שְׂחָה עֲשׂוֹי לְחֻקֵּי, בְּשִׁלְתִּין לְגַבְהָ [עו"ש]: (נו) מִגְּנֻאֲבָרְהֶם חֲקֵי־יצבק: (נז) ש"י. וְהַעֲנִין דְּכָה אֶפְלוּ אִין בִּינְיָנָם כְּפִזָּת בְּמִשְׁחָה בִּי אִם בְּצִוְרֵה הַחֻטִּים נָשִׁי לִי, לְבַעֲרֵי, וְהָא דְּקָטָם לְבַעֲרֵי דְּהִיב ב' חֲצָאֵי יוֹחִים, לְאַשְׁמַעֲיָנן דְּכָל נְשָׁלִין אֵינִי צָרִיר לְבַעֲרֵי: (נח) מִגְּנֻאֲבָרְהֶם: (נט) מִגְּנֻאֲבָרְהֶם וְהַגָּר' וּש"א: (ס) וְאָף דְּכַפִּית אֵינִי עֲשׂוֹי לְחֻקֵּי, אֶפְלוּ הִיא אִי לֹא שְׂמָא שְׁעִל־יָדִי כְּבֹד מְתַקְבֵּץ לֹא הִיא תִּיב לְבַעֲרֵי, דְּכָל חֲצִי זֵית עוֹמֵד כְּפִינִי עֲצוּמוּ כְּפִית וְלִיכָא עֲשֻׁמָּא וְצָרִיר כְּמוֹ לְשִׁיל גְּבִי כְּלִי שֶׁהִשְׁכַּל מְצָרָה [ב"ח והגר"א]: (סא) מִגְּנֻאֲבָרְהֶם קָטָם, הַמְּגִיד־מִשְׁנֵה וְהַרְמֵן וְהַתְּסַף־מִשְׁנֵה וְהַגָּר' וְלֹאל הַעֲתַתְמִי דְּבִרִי הַשִּׁי, דְּהַשִּׁיגוּ עֲלֵיהּ, עַץ כְּפִי־מְגִידִים, וְכֵן כְּמֵה הַגָּר'־א. וּמִכָּל מְקוֹם דְּבָרֵי הַמְּתַקְבֵּץ מְגִלְמָם קָטָם, דְּבִסְעִי אִי הַעֲתִית שִׁיטַּת הַר"ר מִפְּרִישׁ דְּהַשְׁעֵם וְהַשְׁעֵם אֲמַר שְׁנָן לִי, וְהַשְׁעֵם דְּכָל אֵינִי צָרִיר, כְּדָאִימָא בִּירוּשְׁלַיִם, בְּרִיאָה וְהַגָּר'־א, אֶפְלוּ אִין בְּדוּקִים אֵינִי צָרִיר לְבַעֲרֵי, וְצָרִיר עֵינִי: (סב) הַר"ר וּש"א:

פֶּאָר הַיֵּטֵב

אָפֿלוּ יֵשׁ בָּהֶם יֵשׁ גַּגֵּד הַחֵלָא לֹא בִטּוּל, וְדָבָר הַמַּעֲמִיד אֶלָּלוּ בְּאֵלָף לֹא בִטּוּל,
וְהִיא' אֵשׁ שׁוֹכֵנִין לְרוֹחוֹ חֶמֶן אִשׁ שָׂכָר אִשׁ יִישׁ, וְכֵן כְּתוּבָה נִחְלָת־שִׁשָּׁה
סִמּוֹן לֹא אֵשׁ אֶת גְּבוּרָתָהּ יִשְׁרָף כִּי שִׁינָהּ גְּבוּרָתָהּ חֲרִיף וְזֶמֶן לֹא מִכָּר
אוֹתָם קִדְּם פֶּסַח שְׂאֵסֵר בְּנֵאֻמָּה מִשּׁוֹם לִשְׁמַעְיָא עֲבִידִי אֵשׁ בִּטּוּל, וְכֵן
מִתְרִים מְלוּבָלִין בַּעֲשֵׂה שֶׁנִּתְחַמָּה בְּשִׁמְרֵי שָׂכָר שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶם הַפֶּסַח, וְכֵן הוּא
הַקֶּסֶת הַמְּאֻחָזִים. וְעַן כְּשִׁבְתֵּי יַעֲקֹב חִיב סִמּוֹן טוֹ וּבְקִנִּים מְאִידוֹת סִמּוֹן לֹא
בְּתֵב הַטּוֹ: וְהַמַּעֲמִיד אֵשׁ אֶת הַמַּעֲמִיד יִשְׁרָף־שֶׁ קִירוֹן מִעֵדִי בְּשִׁמְרֵים שֶׁ שָׂכָר
אִשׁוֹר כֹּל הַמַּעֲמִיד פֶּסַח, וְאֵם הַעֲמִידִים אֵשׁ בְּשִׁמְרֵים שְׂאֵסֵר חֶמֶן אִשׁ לֹא וְהָ

גודם ופטר מבאר ב"ד פיו, ונ"ל דבאן בחסין חמ"ט טפי פון ש"ש חס' פסח מעיד על' דהשנה וכו' ונ"ל אמת טמן ח"י בכל דבר שבשמיאלים כ' בשבילי ו' ואן מיל קסם בליט אין ב"י, רק דלגיט חס' לא אמרין ק' קסם ל' קסם שמה החמיצוהו בשמרי שער אין מקום להקל בו, וכ"ש במקומות שמבשין בעצ"ד, ודע, אל מקנה מה שאינו ב"י, וא"כ אין כאן פסק קל, ע"כ שומר דשאר מערב בו שער, כ"ל. וכתב הבאר היטב אשר לפני: אין לזה המע"ד שיקנה בכלי בלוע ממזין אחר לאכלו ופטר מלשלוהו, דרבינו, כנה"ג, ונ"ל

אף שיש ששים בגבירות כנגדם, ודלעמא עבדי ולא בטיל.
ומיהו, כל זה (מח) אינו אלא מדרבנן, ובדיעבד אם שכח ולא
בצרו, בין בדרך המעמיד בין בדרך דלעמא עבדי, ועבר
עליו הפסח, (מט) יש להחיר במקום הפסד מרבה בהנאה⁽⁴⁸⁾ על-
ידי השלכת הנאת המעמיד לים-המלח⁽⁴⁹⁾. וכן בעסה שנתחמצה
לאחר הפסח בשמרי שכר (נ) שעבר עליהן הפסח, חבי לבערה
מן הדין אפלו יש בעסה ששים נגדה, ומטעם מצמיד דאין
בטל אפלו באף, ובנ"ל, ובמקום הפסד מרבה יש להחיר
בהנאה (נא) על-ידי השלכת הנאת המעמיד לים-המלח:
ו (כח) ויש להם על מה שסימכו. ורצה לומר, דאין ללעג
על המנהג, לומר שהוא מנהג שטות וחמרא יתרא, אלא יש
לזה (כצ) סמך מן הירושלמי⁽⁵⁰⁾, דאיתא שם: השח ביתו בצק, חבי
לבער: (כט) יטיח עליו כורו. וזה מהני אפלו שיש במקום ההוא
פזית ויותר, ובדלקמן ספקיט ט. עין שם: ז (ל) אם יש פזית
יכו. ורצה לומר, אף (ג) בדודאי מבטל לה כשעשויו לחזק בו
שכרי הערבה, אפלו הכי כיון דחשיב לא בטיל: (לא) עשויו
לחזק בו יכו' או לסתום יכו'. ואין חילוק (נד) בין אם היה זה
בשולי הערבה או למעלה בשפתה: (לב) בטל במעוטו. הינו,